

Nr 1342

Av herr Wallmark m.fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 159, angående gymnasieskolan.

(Lika lydande med motion nr 1559 i Andra kammaren)

I proposition nr 159 föreslås en rad åtgärder på gymnasieskolans område. Många av förslagen är av den arten att de naturligt följer på tidigare fattade beslut och mestadels inte erfordrar någon fortsatt diskussion. Vissa andra av propositionens förslag kan däremot förtjäna närmare kommentarer.

I propositionen påpekar departementschefen att betygen inom skolväsendet under senare år varit föremål för en livlig debatt. Man har därvid ifrågasatt såväl den tekniska utformningen av betygssystemet som syftet med betygsättning och dess effekter. Bl. a. mot denna bakgrund har uppdragits åt skolöverstyrelsen att utreda betygsättningens effekter, funktion och form. I avbidan på resultatet av denna utredning finner departementschefen inte nu skäl föreligga att närmare diskutera andra ändringar i gällande betygssystem än som föranleds av att gymnasieskolan ersätter vissa äldre skolformer. Vi förutsätter att skolöverstyrelsens utredning bedrivs med största skyndsamhet, så att förslag till lämpliga ersättningar för nuvarande med rätta kritiserade system så fort som möjligt kan underställas beslutande myndigheters prövning. Att i det läget vidta förändringar som innebär att det elevrelativa betygssystemet utbredds till att gälla hittills därifrån skonade ämnesområden synes oss direkt olämpligt. Det är uppenbart att en målrelaterad betygsättning i yrkestekniska ämnen och sådana ämnen som maskinskrivning och stenografi bättre än ett elevrelativt system motsvarar kravet på tillförlitlig information. Avsaknaden av centrala prov i dessa ämnen talar också mot ett, om också kortvarigt, införande av det elevrelativa systemet.

I propositionen föreslås att elev i gymnasieskolan på vissa speciella angivna grunder skall ha möjlighet till förnyad genomgång av högsta årskursen på en studieväg. Bestämmelsen bör utnyttjas med stor återhållsamhet. Enligt departementschefen bör tillämpningen av bestämmelsen inte få medföra en utvidgning av skolorganisationen. Enligt vår mening bör detta hans principuttalande bestämt avvisas. Om en elev kan förebbringa de mycket starka skäl som erfordras för att få gå om den högsta årskursen, skall han också garanteras reella möjligheter att utnyttja denna rättighet. Lokala tillfälligheter kan inte tillåtas utgöra ett hinder för detta.

Departementschefen föreslår att nuvarande möjlighet för elev att ersätta skolgång i årskurs 9 i grundskolan med skolgång i yrkesskola eller med utbildning hos hant-

verkare eller företagare inte längre skall bibehållas, enligt principen att inget utbyte av skolgång i grundskolan bör tillåtas. I likhet med Svenska kommunförbundet anser vi att vissa möjligheter till avvikelse från denna huvudregel bör finnas och att därför den hittillsvarande ordningen bör bibehållas åtminstone beträffande alternativ utbildning hos hantverkare eller företagare. I vissa fall skulle detta innebära en värdefull möjlighet att göra utbildningen under det nionde skolåret meningsfull för en elev. I det avseendet torde detta tillvägagångssätt vara överlägset de av departementschefen anvisade vägarna, jämkning i studiegången i grundskolans årskurs 9 och tillämpning av skollagens § 36 angående befrielse från sista skolåret.

I fråga om behörighet till tjänst som rektor eller till tjänst som lönegradsplacerad studierektor vid skolenhet med gymnasieskola meddelar departementschefen bl. a. att han avser att föreslå Kungl. Maj:t följande regel: "Om synnerliga skäl föreligger, kan för sådan tjänst komma i fråga även den som inte är behörig till ordinarie tjänst som lärare vid skolenheten." Enligt vår uppfattning är lärarutbildning och erfarenhet av lärararbete en nödvändig bakgrund för dessa skolledartjänster. Det torde vara svårt att ange några sådana synnerliga skäl som skulle kunna motivera en regelmässig möjlighet att undvika den garantiregel och objektiva bedömningsgrund som kravet på lärarbehörighet medför. Detta krav bör därför gälla undantagslöst. För de fåtaliga fall där dessa tjänsters nuvarande innehavare inte uppfyller behörighetskraven bör lämpliga övergångsbestämmelser utformas.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen måtte besluta

att en målrelaterad betygsskala i avvaktan på utredningsresultat alltjämt skall tillämpas på gymnasieskolans yrkestekniska linjer i yrkestekniska ämnen samt maskinskrivning och stenografi;

att elevs rätt att i särskilda fall gå om gymnasieskolans högsta årskurs skall gälla oberoende av om detta medför en utvidning av skolorganisationen eller ej;

att hittillsvarande möjlighet att ersätta skolgång i årskurs 9 i grundskolan med utbildning hos hantverkare eller företagare enligt 2 kap. 17 § skolstadgan skall bibehållas;

att i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ge till känna att för behörighet till tjänst som rektor eller lönegradsplacerad studierektor vid skolenhet med gymnasieskola undantagslöst skall krävas behörighet till ordinarie tjänst som lärare vid skolenheten, varvid dock övergångsbestämmelser bör utformas rörande nuvarande innehavare av sådana tjänster vilka inte uppfyller detta behörighetskrav.

Stockholm den 24 november 1970

Gunnar Wallmark (m)

H. Bertil Lidgard (m)

Lars Schött (m)